

Violeta JUŠKUTĖ

SUUM CUIQUE, ARBA JEDEM DAS SEINE

Menininkė ir eseistė Violeta JUŠKUTĖ svarsto apie kūrėjo ir žmogaus būsenas užklupus Covid-19 pandemijai ir prasidėjus karantinui.

SUUM CUIQUE, OR JEDEM DAS SEINE

The artist and essayist Violeta JUŠKUTĖ reflects on the conditions for the human being and creator amid the situation around Covid-19 and the lockdown.

2020-aisiais Viešpaties metais gyvenimas užpuolė mus iš pasalų.

Visą laiką meldėme ir kitiems linkėjome ramybės. Išmeldėme.

Laikas sustingo. Nurimo triukšmas.

Likti vienam su mūzomis, tyloje pavėliai kurti, nelipant ant savo paties koturnų kulnų, regis, kokios dar didesnės likimo dovanos menininkas gali geisti?

Lėtai lašant valandoms, dėliojau savo malonumų pasjansą.

Tuščias miestas virto mano nuosavybe, kerinčiu vaikystės kiemu, pilnu įkvepiančių užkaborių, bromų ir tarpuvarčių. Staiga užklupo pirmapradis džiaugsmas, nestebint sveitimiams, drįsti delnu nubraukti smėlį nuo paslėptų stiklinių sekretų.

Noras įgyvendinti visus sumanymus, užrašytus įvairiausio dydžio ir storio sąsiuvinuose, pavienėse popieriaus skiautėse, nuklojusiose stalą, užkimšusiose stalčius ir jau sulaištytas vynu, sudygo, bet pumpurų nesukrovė. Greitaraščiu užrašytos mintys virto neiššifruojamomis šaradomis.

Vis per tą laiko trūkumą, skubą ir erzėlį – nenuadirbti darbui prišliaužė ir nekantraudami žiūrėjo į akis.

Ne ne, dabar jau niekas nesutrukdys perskaityti iš Varšuvos suvežtų ir ant fotelio sukrautų knygų.

Ne ne, dabar jau niekas nesutrukdys ankstyvą rytą klausyti *Les indes galantes* ir, pagaliau, prakalbti *langue d'oil* paryžietišku akcentu.

Ne ne, dabar jau niekas nesutrukdys išpuoselėtą sielą, patitelkus gimnastikos kilimėlį, įkelti į gražų kūną.

Sutvarkyti archyvą, apkarpyti rožes, kasdien važiuoti į kokią nors labai labai Gamtą kalbėtis su medžiais, medituoti, sočiai primeditavus minčių jų nepamiršti, parvežti namo ir išguldyti ant popieriaus. Taip palengva iš kaprizingo vaiko tapsiu suaugusi.

Kas gi man nutiko šioje dangaus ant žemės užmestoje hermetiškoje egzistencijoje? Nieko man nenuitiko. Likau kokia buvau, pati su savimi. Aš ir aš.

Namų uždarumas legitimavo veidaknygę (prabėdykit už neskoningo naujadaro vartojimą), užvirė anapusinis gyvenimas, kuriuo gąsdinome vaikus – bijokit Dievo, realybė čia ir dabar, negadinkit akių nesamais virtualiais išmislais.

Karantininis solidarumas, intensyvos diskusijos, grupių, draugų ir sekėjų daugėjimas padėjo jaustis laukiamai, svarbiai, pasiilgtai. Visi kovos su įkaliniu frontai broliavosi, dalinosi vakarienėmis, dovanojo katinus ir darželio gėles. Ilgiau užsibuvus kitame kambaryje, nerimas gindavo patikrinti, ar visi prisijungę prie gyvybę palaikančių aparatų.

Žali taškeliai šviečia prie avatarų. Gyvi! Aū, ir aš, ir aš gyva! *Enter*.

Nors aš neturiu mūzos ar mūzo, bet kažkas tas, neįvardijamas, pritilo. Nieko naujo. Tas *kažkas* tai daro kada tik užsimanęs, be jokios priežasties (?) ar karantino, – nepriversi, nepapirksi, nesusitarsi.

Mano tinginystė įgavo prasmę ir buvo iškilmingai įrašyta į Chartiją. Pagaliau ji tapo Privilegija *de jure*.

Keistas ir smagus buvo tas lėtas laikas – dezinfekuotos rankos ir mintys, gimstantys ir kaskart nustebinantys nauji kasdieniai ritualai, nelankyčių vietų ieškojimas ir atradimas savo namuose (šiam kambaryje geriau sėdėti su knyga, einu ant sofutės paklaustyti muzikos, kodėl aš ant jos niekada nesėdžiu, pagalvok tik). Manytum, kažkas vyksta už lango, užveri langą, ir nieko nevyksta.

Vieniši tabernakuliai romiai ilgisi gimtųjų Edeno sodų.

Chaosė ištikusi laiko fermata truko vos vieną varganą ketvirtį. Neužteko dienų įgyvendinti pačios sau sukurto manifesto, surašyto dar būtajame laike, nuo tempo drebančia prieškarantinine ranka.

Paprasta tvarka, susikurta svirduliuojant ant gyvenimo lyno virš išmintyčių slėpinių, veriant dienų karoliukus į rožančių, subyrėjo skeveldromis.

Galiausiai nutrūko ryšys tarp praeties ir ateities. Liko tik spengianti skylė. Slystant laiku, pasimečiau, kuri savai-

tės diena išaušo, gyvenau tik trumpaamžius sekmadienius be bažnyčių varpų gausmo. Disciplinuota rutina, kurios troškau, kaip potvynis sielius nuplukdė norą pažinimo – stebinančio, žadinančio, įkvepiančio. Mintys, jausmai sustingo. Išblukus ženklams nebeliko reikšmių.

Žinau, kad kitų ir kitokių šis drastiškas karantino hepeningas nesukrėtė / sukrėtė kitaip – užvaldė kūrybinis šėlas, nuskraidino mintis tiesiais labirintais, įkvėpė meno žaidimams, gal susietais, gal nesusietais su koku nors tikslu. Bet visiems meno žaidimams reikia laisvos erdvės, ne uždarymo vakuume. Ir, svarbiausia, žaidimas visuomet reikalauja žaisti kartu, turėti stebėtoją, nes tik taip galima patirti meno kūrinį, reikalaujantį kuo didžiausio dvasinio aktyvumo.

Užsidarius pasauliui, paaiškėjo, kiek visko nereikia, kiek visko yra per daug. Bet, net ir sustojus tik trumpam apsidairyti, tapo aišku, jog belieka keisti ir pasikeisti, išmesti susivėlusias minčių draiskanias, neįskaitomus išblukusius sąsiuvinius su meno kūrimo brėžiniais ir schemomis.

Ar tai buvo dramatiškas laikas? Taip, nes galiausiai teko ieškoti meno pateisinimo.

Violeta JUŠKUTĖ

Žibuntas MIKŠYS. Viskas praškta. 1955. Linoleumo raižinys. 19,7 x 28,8 cm.
Vyginto Ališausko rinkinys. Fotografas Arūnas BALTĖNAS

